

Gohr, Antonia. – Seeleib-Kaiser, Martin. Hrsg. **Sozial- und Wirtschaftspolitik unter Rot-Grün**. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, 2003, 361 s.

Předkládaná kniha je dílem politologů z univerzity v Brémách, kteří ji představují jako empirický souhrn hospodářské a sociální politiky rudo-zelené koalice, která v Německu vládla po dobu pěti let na přelomu tisíciletí. Ačkoli se jedná o oblast veřejností živě diskutovanou, odbornou politologickou literaturou nebyla doposud dostatečně zpracována. Autoři se přitom zaměřují na otázku kontinuity a proměny programatiky a provedených opatření obou koaličních partnerů, a to vše ve srovnání s předchozí křesťansko-demokratickou vládou Helmuta Kohla.

Autoři si kladou především otázky, do jaké míry využila rudo-zelená koalice šanci provést politickou změnu v oblasti sociální a hospodářské politiky resp. prosadit po svém znovuzvolení v roce 2002 odpovídající politické kroky. Sledují, jakou politiku koalice sledovala v jednotlivých politických oblastech a zda lze v jejím programu najít určité hlavní body, které s sebou přinesly politickou změnu ve vybraných oblastech. Vycházejí z předpokladu, že SPD i Zelení během šestnácti let Kohlovy vlády často kritizovali její sociální a hospodářskou politiku a obsahově byly oblasti hospodářství, práce a sociální spravedlnosti hlavními tématy volebních programů obou těchto stran. Sociální a hospodářská politika stojí před mnoha výzvami. Zda a do jaké míry se tyto výzvy v reálné politice odrazí, závisí podle autorů především na jejich zohlednění aktéry politické scény.

Kniha je rozdělena do tří částí. Zatímco v první části jsou teoreticky rozebrány dimenze kontinuity a proměny, jakož i rámcové podmínky, ve kterých vláda rudo-zelené koalice jednala, druhá část sestavená z případových studií poskytuje přehled programových debat v obou stranách: sociální demokracii i straně zelených. Autoři jednotlivých kapitol zde detailně analyzují různé oblasti politiky. Třetí část se poté obrací na nové aktéry a vzory rozhodování mimo klasické politické instituce, jako je např. mimoparlamentní spolek Bündniss für Arbeit, Ausbildung und Wettbewerbsfähigkeit.

První část sborníku představuje teoretický základ sborníku, přičemž první tři příspěvky této části nahrazují úvod celé knihy. Oba editoři spolu s Georgem Votrubou seznamují čtenáře s jednotlivými teoretickými školami, které se zabývaly vztahem státu (resp. jeho aktérů) a sociální a hospodářské politiky. Martin Seeleib-Kaiser uvádí příklady a teorie a snaží se čtenáře přesvědčit spíše o tom, že výměna vlád v roce 1998 v podstatě nepřinesla žádnou významnou politickou změnu, spíše lze hovořit o kontinuitě, ačkoli se v programu stran objevují i typicky sociální, či „zelená“ témata. Příspěvkem G. Votruby s názvem „Making a difference“ bych vytkla nepříliš logické členění. Svou práci se pokusil rozdělit do očíslovaných celků, přičemž ne vždy je zcela jasné, proč od sebe odděluje spolu jasně související témata.

Příspěvek Antonie Gohr je poměrně podrobnou prací, která se věnuje volebním programům a programovým dokumentům obou stran, přičemž si klade za cíl

ukázat, zda skutečně došlo k proměně jejich programaticky. Zaměřuje se přitom na sociální politiku, která pro SPD představuje hlavní téma. Dochází k závěru, že lze prokázat jak změnu, tak i kontinuitu. Obě strany se snaží o novou orientaci, aniž by se vzdaly svých tradičních (hlavně sociálně-demokratických) témat. Právě na poli sociální politiky je patrná snaha SPD provádět jakousi politiku mezi tradicí a modernou. V této programové nerozhodnosti potom vidí Antonia Gohr jednu z příčin problémů, které měla Schröderova vláda v oblasti sociální politiky. Hlavní rozdíly oproti předchozím Kohlovým vládám lze vidět ve zvýšené pozornosti, věnované otázkám zrovnoprávnění a ženské politiky, tématu přistěhovalců nebo politiky vzdělávání.

Druhá část sborníku je věnována analýze jednotlivých oblastí politiky, kterým rudo-zelená koalice věnovala zvláštní pozornost a kde je také možné vysledovat určité změny. Jednotlivé případové studie řeší např. finanční politiku zaměřenou na problematiku veřejných rozpočtů a daní – podle autora můžeme v této oblasti (při porovnání s politikou Kohlových vlád) sledovat jak změny, tak i značnou míru kontinuity. Další kapitola se věnuje průmyslu a volné hospodářské soutěži, nejen na německé, ale i na evropské úrovni, kde se projevuje spíše kontinuita, vzhledem k vysoké provázanosti německého hospodářství na vnitřní trh Evropské unie a kontrolované subvenční politice.

Další případová studie se zabývá otázkami pracovní-právní politiky, věnuje se však převážně opatřením provedeným do roku 2002. Snad nejdiskutovanějším tématu v rámci proměny sociální a hospodářské politiky za vlády rudo-zelené koalice, tedy Hartzovým zákonům o moderních službách na pracovním trhu jsou zde věnovány pouhé dvě strany. Rozebrány jsou tu navíc pouze první dva z celkem čtyř zákonů, protože sborník se zabývá pouze obdobím prvního volebního období koalice. Na jedné straně je pochopitelné, že se autoři nechtěli rozsáhle věnovat tématu, které je v porovnání s ostatními v současné době již poměrně dobře zpracováno i odbornou literaturou. Na druhé straně se domnívám, že ve sborníku věnovaném hospodářské a sociální politice rudozelené koalice by tématu, které představuje jednu z nejdůležitějších změn v této oblasti, mělo být věnováno mnohem více prostoru. Následující studie analyzuje podobné téma, politiku pracovního trhu, kde se autor věnuje proměně politiky státu blahobytu v politiku aktivizujících požadavků na zaměstnanost. Tématem jsou jednotlivé iniciativy, které se problematikou zvýšení zaměstnanosti zabývaly (např. projektová skupina „Zukunft der Arbeit“, Schröder-Blair-Papier, Bündniss für Arbeit, nebo tzv. „Job-Aktiv-Gesetz“). Jestliže čtenář očekával, že se autor v této kapitole bude rozsáhleji věnovat Hartzovým reformám, nedočká se ani tady – věnuje se jim totiž opět pouze okrajově.

Další studie, rozsahově kratší jsou věnovány reformě penzijní politiky, jejím instrumentům, aktérům a perspektívám, rodinné politice, která zůstala v podstatě beze změny, neustále reformované politice zdravotnictví, kde podle autora „po

reformě“ znamená zároveň „před reformou“, čímž dokumentuje neustále nedostatečně prováděné reformy zdravotního systému– a také politice vzdělávání, která se zmítá mezi proměnou a kontinuitou.

Ačkoliv jednotlivé příspěvky vznikly na základě rozsáhlé použité literatury a pramenů, mnohým lze vytknout, že se vůbec (nebo jen velmi málo) zmiňují o použité metodologii a teoretických východiscích.

Sborník Sozial- und Wirtschaftspolitik unter Rot-Grün představuje souhrnný pohled na sociální a hospodářskou politiku, tedy na jednu z nejvýznamnějších oblastí, které výrazně charakterizovaly období vlády koalice SPD a strany Zelených. Editoři sborníku došli k závěru, že v porovnání s předchozími křesťansko-demokratickými vládami Helmuta Kohla nalezneme v politice rudo-zelené koalice jen málo výrazných změn. Přesto se autoři jednotlivých studií pokusili představit ty nejdůležitější změny, které proběhly v letech 1998–2002. I přesto, že se nejedná o změny výrazné, je třeba se s nimi seznámit, neboť na ně bude muset navázat každá další vláda ve Spolkové republice Německo.

Romana Mynaříková

Marganija, O., ed. **SSSR posle raspada**. Sankt-Peterburg: Ékonomikus, 2007. 241 s.

Otar Marganija, kandidát věd v oboru ekonomie, poté také viceprezident Vněštorgbanky, na této knize spolupracoval se dvěma politology, a to s V. Gelmanem, profesorem Evropské univerzity v Petrohradě, a D. Lankem, docentem na fakultě mezinárodních vztahů Petrohradské státní univerzity, dále s ekonomem A. Zaostrovcevem, docentem na petrohradské Univerzitě ekonomie a financí, historikem B. Kolonickým, vědeckým pracovníkem Ruské akademie věd, a filologem N. Dobronravinem, profesorem na Petrohradské státní univerzitě. Autoři hned v úvodu práce vznášejí stížnost, že literatura k postsovětskému prostoru je příliš zpolitizovaná, psaná často přímými účastníky dění, jimž chybí nutný odstup, takže mnohdy jde o díla obhajující příslušné režimy či pokusy o jejich změnu.

Knihou se pokouší o co možná nejméně subjektivní výklad modernizace postsovětských republik kromě Ruska. Každé zemi je věnována jedna kapitola, pobaltské republiky jsou vzaty společně. Autoři si uvědomují, že (snad kromě pobaltských zemí) se proces modernizace ještě ani zdaleka nechýlí ke konci. Proto se pokoušejí zachytit směr, kterým se jednotlivé země vyvíjejí. Historickým kořenům tohoto vývoje se záměrně vyhýbají, zároveň přiznávají, že vzhledem k velmi různému vývoji sledovaných zemí nebylo možné udržet zcela jednotný rámec jednotlivých